

יט

שמירת מרחק בקשר של מורה-תלמיד-הורה

בעידן הטכנולוגי של היום קיימות דרכים רבות לתקשורת עם התלמידים: מחשבים, טלפונים ניידים, אפליקציות כאלה ואחרות ועוד. לעניות דעתי, ההקפדה על שמירת מרחק מכבד בקשר בין המורה והתלמיד, והמורה וההורה נחוצה לשם הצלחה מיטבית בהליכי ההוראה בכלל ולמען הקלה על חייכם האישיים בפרט.

לתלמידים ולסטודנטים שלי אני מבהיר כי אינני יוצר "קבוצות" עם הכיתות שלי (ולא עם הוריהם) באמצעות אפליקציות שונות בניידים. בבית-הספר אני נמצא כמעט בכל יום, וניתן לגשת אליי במהלך היום. אם רוצים לתקשר מעבר לשעות בית-הספר, יש מערכת דיגיטלית מיוחדת להעברת מסרים בית-ספריים ותקשורת בין מורים ותלמידים ומורים והורים, אשר לה סיסמה אישית לכל תלמיד והורה, ואני דורש מהתלמידים לתקשר באמצעות דרך זו. מדוע אני מתעקש על דרך זו, אם אפשר לעשות זאת באמצעות הנייד ברגע? הדבר נובע מאמונה אישית שלי שיצירת מצב "פרוץ" בקשר עם התלמידים – כשהם יכולים לפנות לנייד האישי שלי בכל עת באמצעות הקבוצות הגדולות, לשאול עוד ועוד שאלות – ראשית יעסיק אותי רבות; שנית, יביא לכמות שאלות גדולה מאוד, אשר לעיתים לא הייתה נשאלת בסיטואציות אחרות אם לא הייתה האפשרות הנגישה כל כך להישאל; ולבסוף – "נגישות היתר" הזו "מוזילה" במידה ניכרת בעיניי את הקשר עם המורה. גם בפייסבוק, לדוגמה, אינני חבר של תלמידים וגם לא של הורים, למעט מקרים חריגים, כשמדובר בחברים

מורה אשר ישים דגש על עניין הצבעה מסודרת וראויה וניהול שיח מכבד בכיתה, יזכה לשיעורים מאורגנים יותר, אווירה נעימה יותר, יעלה את כמות השיח בכיתה, יביא לכך שתלמידים מגוונים (וייתכן גם רבים) יצאו מחזקים יותר משיעוריו, ולכך שיותר ויותר תלמידים ייהנו בהם.

גם במקרה זה אני מאזין היטב למתרחש וקוטע את השיח ברגע שאני מזהה שהשיחה המכבדת הפכה לאנדרלמוסיה, ומחזיר את הסדר המקורי על כנו.

התלמידים המקצועיים שאני מלמד (כיתות שאני מלמד בהן כמורה מקצועי לדיסציפלינה בלבד, ללא חינוכס). כבר בשיחת ההיכרות עימם, עוד טרם שנת הלימודים, אני מעניק לכל תלמידי החינוך שלי והוריהם את מספר הטלפון האישי שלי ואת המייל שלי. אם מתרחש משהו חריג המצריך טיפול מיידי, אני תמיד נענה לתלמידי בנייד, אך כמובן קיימים רק מעט מקרים כאלה. אם תלמידי החינוך פונים אליי בענייני חולין בנייד האישי, אני מפנה גם אותם אליי בעניינים אלה, באמצעות אותה תוכנה להעברת מסרים. עם ההורים של תלמידי החינוך שלי בדרך כלל אני משוחח בטלפון האישי שלי, אך גם כאן אני מציב גבול ומגדיר את השעות המסוימות שבמהלכן אני יכול לשוחח, וכמובן גם אותם אינני מאשר ברשתות חברתיות שונות כחבריי וכדומה. עם הורים של תלמידים מקצועיים, אני מבקש ליצור קשר באמצעות אותה תוכנה או באמצעות פנייה למזכירות בית-הספר, ואז אני חוזר אליהם בזמני החופשי.

מרחק זה שאני יוצר ביודעין – שומר עליי. ראשית קיים עומס בעבודתי, שאליו אני מחויב כך או אחרת – הגעה לעבודה, בדיקת עבודות קיימות, החזרת מבחנים, פגישות עם הורים, ישיבות פדגוגיות ועוד. אך קיים עומס שאני בוחר כיצד לטפל בו; אם אני בוחר לקחת את כל אותן השיחות שאני רוצה לקיים ואינני יוצר גבולות שבתוכם הן יתקיימו ובאופן שבו הן יתקיימו – ייתכן שאמצא את עצמי מנהל שיחות כל היום. לעיתים אני שומע מורים שחוששים לפעול כך, משום שהדבר, לטענתם, עלול להתפרש בידי ההורים כמורה שמתחמק, מורה שאינו מגיב, מורה לא כפי שההורים רגילים ועוד. ראשית להיות לא רגיל – זה בסדר, אם הדבר אכן נכון בעיניכם. שנית האמת הפוכה מכך – אם אני מציב גבולות ברורים, אך בד-בבד עונה בהתאם למה שאני מציב, ואכן אני זמין בשעות אלה ובאופנים שבהם אני מתחייב להיות זמין, הדבר יוצר

של המשפחה וכדומה.²⁹ אני רואה את הקרבה האפשרית הגדולה הזו עם ההורים ברשתות החברתיות כמכשול; ייתכן שבעוד רגע אצטרך לעמת אותם ואת ילדיהם בעניין כלשהו הקשור בלימודים, ולא יהיה לי נעים משום הקרבה שנוצרה בשל המידע שנחשף ברשתות החברתיות, או הפרגון שלהם לדברים שאני כותב וכדומה. אינני מעוניין במצב פוטנציאלי זה שעלול לגרום לי לקשיים, ועל כן מראש אינני נכנס לכך. חלק מתפקידי הוא לתת את השירות הטוב ביותר שלי כמורה ומחנך, וקרבת יתר באמצעות כלים דיגיטליים היא מכשול משמעותי עבורי בכך. גם במכללה אני מבקש מהסטודנטים לתקשר עימי באמצעות האימייל, וכן באמצעות מערכת המסרים שהמכללה עובדת עימה, וגם אותם אינני מאשר כחבריי בפייסבוק בעודם לומדים אצלי, בדיוק בשל אותן הסיבות שציינתי קודם לכן. הסטודנטים פונים אליי אישית בטלפון כאשר משהו לא יכול לחכות למענה, לדוגמה, שינויי מערכת בבית-הספר שבהם הם מלמדים, היערכויות שונות לקראת דברים שאמורים לצאת לפועל ומשתנים מהרגע להרגע ועוד. בקרב התלמידים בבית-הספר יש פחות אירועים קריטיים שמצריכים תקשורת בנייד בעיניי. לפיכך, אם אין מדובר במשהו חריג למדי, התקשורת עימם נשארת באמצעות אותה מערכת ממוחשבת המיועדת להעברת מסרים בית-ספריים.³⁰

טרם אמשיך, ברצוני להדגיש כאן הפרדה שאני מקיים בנושא: מהות הקשר עם כיתת החינוך שלי בבית-הספר שונה מאשר עם שאר

29 יש להתייחס לפייסבוק כנעלם במשוואה, כדוגמה לתוכנה כלשהי במרחב הדיגיטלי שיכולה ליצור מצב בעייתי בקשר בין המורה, התלמיד וההורה. סביר להניח שעם השנים יהיו מרחבים דיגיטליים עם שמות אחרים שיהיו רלוונטיים יותר, אך יש להבין את הרעיון הכללי הקשור בקרבה יתרה הנוצרת בשל אמצעים דיגיטליים ולא להתעכב על הפייסבוק כדוגמה הספציפית.

30 בבתי-ספר שלא קיימת בהם מערכת דיגיטלית של מסרים בין מורים לבין תלמידים והורים, ניתן למצוא את הדרכים החלופיות לשמור על "מרחק מכבד". יש להבין בהקשר זה את רוח הדברים.

כ

הופעת המורה

ברצוני לומר כמה מילים הנוגעות לעניין הופעת המורה בכיתה מבחינת לבושו והופעתו.

לעניות דעתי חשוב מאוד שלבושו של המורה יהיה לבוש מכובד. יש בתי ספר ומוסדות אשר שמים דגש גדול יותר על כך, ויש בתי ספר ומוסדות ששמים על כך דגש קטן יותר, אך לדעתי, מלבד העניין של הנהלים הרשמיים במוסד, יש לנושא הופעת המורה חשיבות משמעותית – אשר גם לה השפעה עקיפה על יחסי המורה עם תלמידיו, השפעה על האווירה בכיתה ועוד.

אקדים ואומר כי אינני מעודד ל"קיצוניות" והמורה אינו צריך להופיע בחליפה ובעניבה בפני תלמידיו מדי יום, אך עם זאת ברצוני לתת את הדעת על היתרונות בהופעה מכובדת בפני התלמידים.

כפי שנאמר קודם לכן, התלמידים רואים הכול. הם מיומנים ו"מכירים את העבודה" – הם רואים מורים שנים על גבי שנים, ומזהים בזריזות יתרה את סגנון המורה, מגלים במהרה מה מותר ומה אסור אצל המורה וכדומה.

אחד מהאלמנטים החשובים שמכתיבים בצורה עקיפה את מרקם היחסים בין המורה לתלמידיו שייך גם להופעתו של המורה. אם המורה מופיע בפני תלמידיו בהופעה מרושלת או מוזנחת, יחסם של התלמידים עלול להשתנות בהתאם. אם המורה מופיע בפני תלמידיו בהופעה מכבדת ורשמית – הדבר מתרחש לחיוב בכיוון ההפוך.

מכובדות ורצינות מהצד של ההורים. גם ההורים יודעים כי מורים הם אנשים בדיוק כמותם, וגם הם זקוקים לזמן שלהם, לפנאי שלהם וכו'. אם המורה יוצר גבול – ההורה יבין ויכבד אותו, כל עוד הוא אכן יעמוד בגבול שלו. מובן הדבר כי אם מורה יטען שהוא זמין בשעות מסוימות וכן באמצעות המערכת הדיגיטלית, אבל הלכה למעשה באופן קבוע לא יהיה זמין בשעות אלה ולא יענה באותה המערכת, הדבר ייצור בעיות עבורו. שנית, כאמור, זה מאפשר לי חופש פעולה משמעותי יותר, משום שכשאין קרבה יתרה לתלמיד ומשפחתו, קל לי יותר לעמת, לחנך ולעשות את עבודתי בצורה ראויה ומקצועית.

באמצעות דרכים אלה גם נוצר כבוד הדדי ביני ובין התלמידים. הם יודעים כיצד לפנות אליי. הם יודעים שבשביל לכתוב לי הודעה עליהם להתנסח בצורה רשמית ובה פנייה, נימוק לדבריהם ועוד, דבר שמביא לכך שהם חושבים פעמיים אם לפנות בכל עניין. את עניין זה אני רואה דווקא באור חיובי, ומעבר לכך זה גם מכין אותם לחיים האמיתיים. גם למנהל בעבודה אין פונים בכל עת ובכל רגע ועניין, בוודאי ובוודאי לא כאשר מדובר בגופים ממשלתיים ורשמיים ועוד. כל אלה יוצקים לתוך אותה מערכת יחסים ביני לבין התלמידים וההורים מכובדות, רצינות ואכפתיות, נוסף לחיסכון הזמן המשמעותי. ממליץ מאוד לנסות וליישם.